अष्टमः पाठः–संसारसागरस्य नायकाः

प्रश्न 1:

एकपदेन उत्तरत-

(क) कस्य राज्यस्य भागेषु गजधरः शब्दः प्रयुज्यते?

(ख) गजपरिमाणं कः धारयति?

(ग) कार्यसमाप्तौ वेतनानि अतिरिच्य गजधरेभ्यः किं प्रदीयते स्म?

(घ) के शिल्पिरूपेण न समादृताः भवन्ति?

उत्तर 1:

(क) राजस्थानस्य

(ख) गजधरः

(ग) सम्मानम्

(घ) गजधराः

प्रश्न 2:

अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत-

(क) तडागाः कुत्र निर्मीयन्ते स्म?

(ख) गजधराः कस्मिन् रूपे परिचिताः?

(ग) गजधराः किं कुर्वन्ति स्म?

(घ) के सम्माननीयाः?

उत्तर 2:

(क) तडागाः अशेषे हि देशे निर्मीयन्ते स्म?

(ख) गजधराः समाजस्य गाम्भीर्यस्य मापकाः इति रूपेण परिचिताः?

(ग) गजधराः नवनिर्माणस्य योजनां प्रस्तुन्वन्ति स्म, भाविव्ययम् आकलयन्ति स्म, उपकरणभारान् संगृहणन्ति स्म।

(घ) गजधराः सम्माननीयाः।

प्रश्न 3:

रेखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रश्न-निर्माणं कुरुत-

(क) सुरक्षाप्रबन्धनस्य दायित्वं गजधराः निभालयन्ति स्म।

(ख) तेषां स्वामिनः असमर्थाः सन्ति।

(ग) कार्यसमाप्तौ वेतनानि अतिरिच्य सम्मानमपि प्राप्नुवन्ति।

(घ) गजधरः सुन्दरः शब्दः अस्ति।

(ङ) तडागाः संसारसागराः कथ्यन्ते।

उत्तर 3:

(क) **कस्य** दायित्वं गजधराः निभालयन्ति स्म।

(ख) **केषां** स्वामिनः असमर्थाः सन्ति।

(ग) कार्यसमाप्तौ **कानि** अतिरिच्य सम्मानमपि प्राप्नुवन्ति।

(घ) **कः** सुन्दरः शब्दः अस्ति।

(ङ) **के** संसारसागराः कथ्यन्ते।

प्रश्न 4:

अधोलिखितेषु यथापेक्षितं सन्धिं/विच्छेदं कुरुत-

(क) अद्य + अपि = ...

(ख) .... + ... = स्मरणार्थम्

(ग) इति + अस्मिन् = ...

(घ) .... + ... = एतेष्वेव

(ङ) सहसा + एव = ...

उत्तर 4:

(क) अद्य + अपि = **अद्यापि**

(ख) **स्मरण** + **अर्थम्** = स्मरणार्थम्

(ग) इति + अस्मिन् = **इत्यस्मिन्**

(घ) **एतेषु** + **एव** = एतेष्वेव

(ङ) सहसा + एव = **सहसैव**

प्रश्न 5:

मञ्जूषात: समुचितानि पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

रचयन्ति	गृहीत्वा	सहसा	जिज्ञासा	सह

(क) छात्रा: पुस्तकानि .... विद्यालयं गच्छन्ति।

(ख) मालाकारा: पुष्पै: माला: ....।

(ग) मम मनसि एका .... वर्तते।

(घ) रमेश: मित्रै: .... विद्यालयं गच्छति।

(ङ) .... बालिका तत्र अहसत।

उत्तर 5:

(क) छात्रा: पुस्तकानि **गृहीत्वा** विद्यालयं गच्छन्ति।

(ख) मालाकारा: पुष्पै: माला: **रचयन्ति**।

(ग) मम मनसि एका **जिज्ञासा** वर्तते।

(घ) रमेश: मित्रै: **सह** विद्यालयं गच्छति।

(ङ) **सहसा** बालिका तत्र अहसत।

प्रश्न 6:

पदनिर्माणं कुरुत-

	धातु:		प्रत्यय:		पदम्
यथा-	कृ	+	तुमुन्	=	कर्तुम्
	हृ	+	तुमुन्	=	....
	तृ	+	तुमुन्	=	....
यथा-	नम्	+	क्त्वा	=	नत्वा
	गम्	+	क्त्वा	=	....
	त्यज्	+	क्त्वा	=	....
	भुज्	+	क्त्वा	=	....

	उपसर्गः	धातुः	प्रत्ययः	=	पदम्
यथा-	उप	गम्	ल्यप्	=	उपगम्य
	सम्	पूज्	ल्यप्	=	....
	आ	नी	ल्यप्	=	....
	प्र	दा	ल्यप्	=	....

उत्तर 6:

	धातुः		प्रत्ययः		पदम्
यथा-	कृ	+	तुमुन्	=	कर्तुम्
	हृ	+	तुमुन्	=	**हतुम्**
	तृ	+	तुमुन्	=	**तर्तुम्**
यथा-	नम्	+	क्त्वा	=	नत्वा
	गम्	+	क्त्वा	=	**गत्वा**
	त्यज्	+	क्त्वा	=	**त्यक्त्वा**
	भुज्	+	क्त्वा	=	**भुक्त्वा**

	उपसर्गः	धातुः	प्रत्ययः	=	पदम्
यथा-	उप	गम्	ल्यप्	=	उपगम्य
	सम्	पूज्	ल्यप्	=	**संपूज्य**
	आ	नी	ल्यप्	=	**आनीय**
	प्र	दा	ल्यप्	=	**प्रदाय**

प्रश्न 7:

कोष्ठकेषु दत्तेषु शब्देषु समुचितां विभक्तिं योजयित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

यथा- विद्यालयं परितः वृक्षाः सन्ति। (विद्यालय)

(क) .... उभयतः ग्रामाः सन्ति। (ग्राम)

(ख) .... सर्वतः अट्टालिकाः सन्ति। (नगर)

(ग) धिक् ....। (कापुरुष)

यथा- मृगा: मृगै: सह धावन्ति। (मृग)

(क) बालका: .... सह पठन्ति। (बालिका)

(ख) पुत्र .... सह आपणं गच्छति। (पितृ)

(ग) शिशु: .... सह क्रीडति। (मातृ)

उत्तर 7:

यथा- **विद्यालयं** परित: वृक्षा: सन्ति। (विद्यालय)

(क) **ग्रामम्** उभयत: ग्रामा: सन्ति। (ग्राम)

(ख) **नगरम्** सर्वत: अट्टालिका: सन्ति। (नगर)

(ग) धिक् **कापुरुषम्**। (कापुरुष)

यथा- मृगा: **मृगै:** सह धावन्ति। (मृग)

(क) बालका: **बालिकाभि:** सह पठन्ति। (बालिका)

(ख) पुत्र **पित्रा** सह आपणं गच्छति। (पितृ)

(ग) शिशु: **मात्रा** सह क्रीडति। (मातृ)